

Ко је и зашто нам је важан Свети Сава?

Свети Сава је рођен око 1175. године у тадашњој Рашкој у месту Рас под именом Растко Немањић. Одрастао је уз велику љубав родитеља, великог жупана Немање и мајке Ане, а сви су га волели због своје скромности, доброте и памети.

Растко је имао два брата, Стефана Немањића и Вукана Немањића, од којих је он био најмлађи, али се од њих разликовао јер, колико год он поштовао свог оца и његов труд и рад, остао је равнодушан на све очеве успехе. Све потешкоће у владању и сва моћ и богатство нису га одушевљавали. Полако је схватао да то није живот какав жели. Још од малена занимале су га хришћанске легенде о старим свецима и опчињавала га је вера и њен утицај. Више је волео да чита Свето писмо и да пости, него да се забавља. Није га занимала политика, ратови, нити вођење државе. Са 15 година Растко је постао управник у Захумљу, то је трајало до његове седамнаесте године када је побегао са очевог двора на Свету Гору.

Растко никада није желео да влада, али је његовом замонашењу допринео Немањин губитак на Морави 1190, што је Растко видео као корак ка добром путу и „потврду уверењу о пролазности и ништавилу свега на свету, сем љубави, наде и задовољства што их даје Христова наука“. Након пораза на Морави, Немања је кренуо да гради свој манастир, Студеницу, где је планирао да буде сахрањен, што је такође приморало Растка да размишља о одласку у манастир. Када је од монаха чуо да иза Солуна постоји свето место које се зове Света Гора, где у великом броју живе монаси, који су „оставили свет, отказали се од свега телесног и материјалног и посветили се Богу, посту и молитви“, схватио је да то жели.

Забележено је такође да се неколико дана пред одлазак на Свету Гору, Растко вратио на очев двор јер је било одржавано велико славље на коме су се случајно нашли и неки монаси са Свете Горе и тако је Растко у разговору са једним од њих одлучио да оде. Родитељима је рекао да иде у лов и, како га дуже време није било, Немања је послао војску да нађе Растка који је нађен на Светој Гори, где се током ноћи замонашио и променио име у Сава. Сава је желео да се на њега не гледа као на обичног монаха, он је желео да постигне оно што су стари свец и мученици, зато се трудио да ради што више може, па је сем молитве, поста и подвигања, обављао и све манастирске послове. И даље је показивао своју скромност, молио је да га не разликују од осталих калуђера иако је добијао многобројне комплименте попут уредности, добре дисциплине, окретности и бистрости.

Писма која је стално слао родитељима, у којима покушава да их наговори да се замонаше, имају велики утицај на његовог оца који на Државном сабору 25. марта 1196. године даје власт и титулу великог жупана свом средњем сину, Стефану Првовенчаном, и замонашује се у монаха Симеона. Симеон прво остаје кратко у манастиру Студеници који је градио цео свој живот након чега убрзо долази на Свету гору 2. новембра 1197. године и ту борави са својим сином. Сава и Симеон заједно су се трудили да што више допринесу манастиру. Обновили су цркву Св. Симеона у Просфору, подигли су око цркве град и купили су 50 оброка за манастир Ватопед. Такође су сазидали при манастиру палате, засадили су винограде, населили на њима људе из Србије и тако су у потпуности обновили манастир.

Сава потом одлази у Цариград у жељи да обнови Хиландар. Међутим, добија замисао да сагради српски манастир. Након тога је послата молба цару да одобри да Хиландар постане имовина Симеона и Саве и да они од њега изграде српски манастир. Цар је потписао повељу којом су Сава и Симеон ктитори манастира, али како је Сава тада имао 23 године, а игумани иначе имају више од 30 година, први игуман Хиландара био је Методије. Када је Симеон прешао у Хиландар, већ је био веома стар и уз велику љубав и подршку свог сина који је све време био уз њега, преминуо је 13. фебруара 1200 године.

Након смрти оца у Србији је започео грађански рат, а Сави је било веома тешко да се носи са тим догађајима и недостајала му је Србија. Тада добија молбу од браће да се Немањино тело пренесе у Србију, што је Сава одмах прихватио.

Када је стигао у Србију, одлучио се да остане у Студеници где је и сахранио свог оца. У време када је Сава био игуман у Студеници, православна црква у Србији није била самостална, већ је била подређена Охридској архиепископији и имала је само три епископије, у којима су владике били Грци. Зато Сава након договора са братом одлази у Никеју на преговоре, где успева да добије самосталност за православну цркву у Србији и 1219. године Сава Немањић постављен је за архиепископа.

Сава је помогао и у ширењу вере и значају ходочашћа и надахнуо велики број монаха, владара, уметника и побожних људи. Такође је важно поменути и да је Сава на свом путу подигао конаке за српске монахе у грузијском манастиру Светог крста недалеко од Јерусалима и откупио земљиште на брду Сион, где је сазидао манастир за српске монахе. Међутим, са тог дуготрајног путовања у Јерусалим Свети Сава није се вратио у Србију. Док се враћао, пролазио је кроз Бугарску, где је и преминуо 14. јануара 1236. године, а био је сахрањен у тадашњој бугарској престоници, Трнову. Након дужих преговора, Савино тело враћено је у Србију. Сава је сахрањен у својој задужбини, манастиру Милешеви.

Свети Сава представља једну од најзначајнијих личности Србије. Не треба да заборавимо на његова многобројна дела и зато данас на разне начине славимо Светог Саву. Постоји велики број школа названих по њему, сазидан је Храм Светог Саве, а сва његова дела данас су веома важан део наше историје.

Нефели Папамали VII₁

Сташа Веланац II₄

Свети Сава

Растко Немањић, у монаштву Свети Сава, рођен је у Расу као најмлађи син великог жупана Стефана Немање. У родитељском дому омогућено му је да се описмени, чита црквене књиге и учи. Од раног детињства красиле су га бројне врлине које су га издвајале од вршњака из његовог окружења. Нису га привлачиле угодности краљевског живота. Као младић Растко је био веома побожан, храбар, праведан и милостив. Душевни мир и задовољство налазио је у просторијама цркве, желео је да што боље упозна религију. Није дозвољавао да га ожене, већ како кажу житија и легенде, 1192. године напустио је дом са седамнаест година, одрекао се многих задовољстава у којима је могао да ужива целог живота и побегао на Свету Гору, где се у руском манастиру Пантелејмону замонашио и добио име Сава.

Стефан Немања је кренуо за одбеглим принцом, а у манастиру је затекао монаха Саву, који се световног живота одрекао у име духовног. После првобитног беса и туге за сином, Немања је прихватио Савину одлуку.

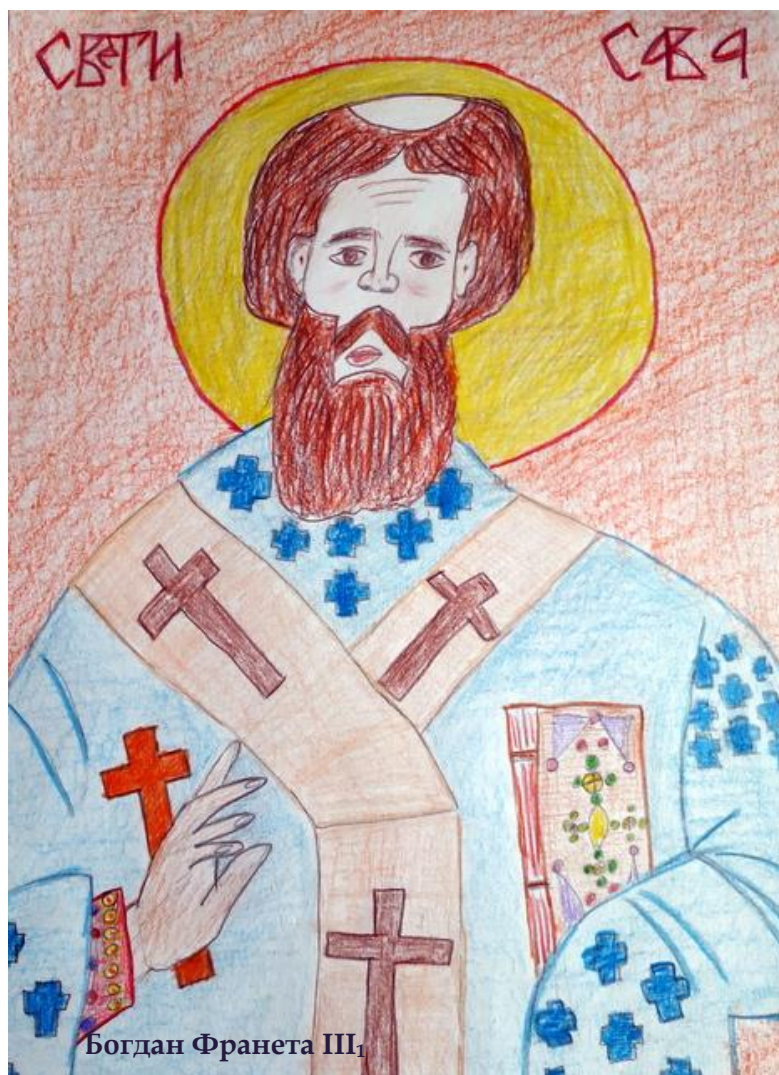
Отац му излази у сусрет и богато дарива светогорске манастире да би му се коначно и сам придружио у монашком животу 1196. године. Након неколико година Сава прелази у грчки манастир Ватопед, где му из Студенице, већ као монах Симеон, долази Стефан Немања. Немања је убрзо преминуо, а Сава прелази у средиште Свете Горе и ту себи подиже испосницу у којој као пустињак проводи кратко време.

Долази у Србију, вероватно на позив брата Стефана, који је на престолу наследио оца Стефана Немању, а који је био у сукобу са својим братом Вуканом око престола. Својом мудрошћу, племенитошћу и бескрајним човекољубљем успео је да помири браћу и да се избори за самосталност српске цркве.

Постао је први архиепископ српски. За седиште архиепископије одабрао је Жичу, задужбину свог брата Стефана, где организује црквени живот и ради на обнављању старих и подизању нових манастира, а посебну пажњу је посветио школовању свештеника. Свети Сава се упокојио 1236. године. Његово тело сахрањено је у манастиру Милешева.

За време турске владавине народ српски се скупљао над моштима светитеља да тражи утеху и лек. Бојећи се да се са тога места не дигне побуна против Турака, Синан паша београдски је наредио да се мошти Савине пренесу у Београд и ту спале на Врачару 1594. године.

Данас све српске школе славе Савиндан 27. јануара.

Свети Сава

Историја ме научила да је за постојање једног народа потребна територија и народ. Историјски извори писаног облика су битни као и материјални. Писани извори су се развијали од знакова клесаних у пећинама, глиненим плочицама, папирусу, све до појаве прве писане књиге. Постојање писма само по себи није довољно да би се народ описменио, него људи треба да читају написане књиге.

Расто Немањић рођен је у XII веку 1175. године као најмлађи син великог жупана Стефана Немање. Волео је књиге и био жељан знања. Како није било школа, до знања није било лако доћи. Жарка жеља за образовањем га је вукла у Грчку, у манастире Свете Горе, где су се налазиле ризнице књига.

Отац му је поверио управљање Хумском облашћу када је имао петнаест година, али он одлучује да побегне пут Грчке. Потера коју је послао отац стигла је прекасно јер се на путу ка Светој Гори замонашио и добио духовно име - „Сава је име моје“.

Након четири године Стефан Немања је схватио да његов најмлађи син Растко, сада Свети Сава, иде својим изабраним путем знања и посвећености Богу па се и он сам замонашио и добио монашко име Симеон.

Он је увидео снагу воље за манастирским животом и духовним миром којим је Сава тежио. Лако се одрекао угодног живота на двору, свог богатства и забава да би преписивао књиге и записивао приче. Знао је много прича. Желео је да описмени и образује што већи број становника јер је веровао да знање и образовање доноси бољитак и напредак Рашкој, данашњој Србији.

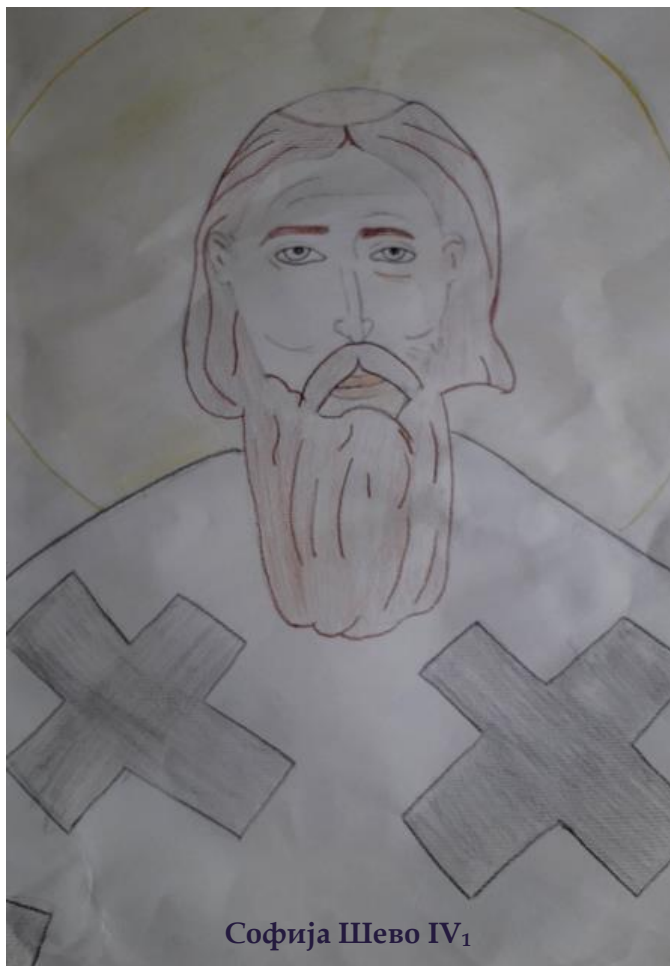
Наш просветитељ, духовни творац постао је и сам учитељ и књижевник како би ширио знање и мудрост. Сву своју снагу усмерио је ка добротинству за будуће генерације.

Вратио се у домовину да би зауставио рат између браће. Измирио је браћу и наставио да путује по земљи да би отворио прве болнице где су били смештени не само болесни, него и стари и изнемогли. Отварао је библиотеке и школе. Изборио се за аутокефалност српске цркве 1219. године.

Када је био мали, био је несигуран и плашљив док су његова браћа била храбра и вешта са мачем. Борба и јуначење га није привлачило чезнуо је за нечим већим. Једне ноћи је уснио златно јагње које му је рекло да оде у шуму. Тако је и учинио. Искрао се из дворца и побегао ка шуми. Испред њега се појавио вук, страшан, накомстрешен, са великим зубима. Сава га је смирено гледао право у очи не померивши се ни мало док му је срце тукло од страха. Припитомио је вука и повео га у двор. Сви су били одушевљени, браћа, мајка, народ, наорочито отац, Стефан Немања.

Схватили су да је у Савином срцу и души било толико љубави, милости и посвећености. Вук га је од тог дана пратио у стопу све до јануара 1236. године, када је умро. Кажу да је вук од туге за њим угинуо. Тај дан је школска слава, када се на свечан начин одржавају приредбе, позоришне представе и културне манифестације у част Светом Сави.

Поменула сам причу о Светом Сави и златном јагњету, јер говори о снази коју човек носи у себи чак и када се највише плаши. Страх се снагом срца и вере претвори у храброст. Приче о Светом Сави су поучне. У тој ризници мудрости имамо путоказе, савете за решавање проблема. Када би се свако од нас трудио да примети те смернице, свет би био лепше место.

Софија Шево IV₁

Како је Свети Сава одбегао у монахе и отишао у легенду

Растко Немањић, кога данас поштујемо као Светог Саву, био је најмлађи син српског жупана Стефана Немање и његове жене Ане. Када су Немања и Ана добили Растка, били су у годинама када се деца тешко добијају. Баш због тога су га посебно волели, био је њихово мезимче. А он је био добар и умиљат тако да су га сви на српском двору много волели. Растко је од малена био више заинтересован за књиге и цркву него за владавину. Док би се његова браћа мачевала он би радије отишао да чита. Често се дешавало да га је отац позивао на часове мачевања и лова са браћом Стефаном и Вуканом. И док би се они одушевљавали кад би убили неку срну или зеца, он је потајно туговао за тим створењем које је из њихове обести настрадало.

Време је брзо пролазило и Растко је стасао за женидбу. Отац је намеравао да му да кнежевину Захумље на управљање и да га ожени неком принцезом са суседних дворова како би ојачао српске везе са суседима. Отац и мајка су бирали девојку којом би волели да се Растко ожени. Растко није желео да прича о

томе - кад год би се повела прича на ту тему, он би се неприметно изгубио из просторије. Како су били утонути у своје маштарије, родитељи не би ни приметили да га нема, а кад би схватили да причају сами са собом младог принца су налазили углавном у библиотеци загладаног у неки пергаментни свитак.

Њихове намере су постајале све јасније и близу реализацији. Растко се није слагао са тим, јер је од раног детињства заволео Бога више од свега на свету, и одлучио је да побегне у неки манастир како га на силу не би оженили. Како то обично бива у бајкама, а понекад живот личи на бајку, одједном су двор Немањића посетили руски монаси из манастира Св. Пантелејмон са Свете горе Атон. Млади Растко је провео многе ноћи у разговору са њима, а да то нико од његових укућана није ни приметио. Већ је донео одлуку, али требало му је доста времена да убеди монахе да га поведу са собом. Знали су монаси колико га отац и мајка воле и колико ће та одлука њима тешко пасти и да ће бити љути и несрећни. Али осетили су и његову чврсту вољу да свој живот посвети Богу и колико би он сам био несрећан ако му се та жеља не би остварила. Одлучили су да му помогну да кришом напусти родитељски дом!

Једне кишне ноћи када је изгледало као да се небо спустило на земљу и киша лила као из кабла, неколико монаха напустило је двор великог српског жупана Стефана Немање. Сањиви стражари на првој капији их нису ништа ни питали а на другој су их питали само ко су и куда су кренули по овом кијамету. Рекли су да морају да иду јер их чекају у оближњем манастиру други монаси како би организовано кренули на пут за Грчку.

И десило се чудо! Млади Растко је те ноћи непримећено прошао и страже око замка, а да га нико ништа није ни питао. У оближњем манастиру Ђурђеви ступови још двојица руских монаха су их чекала са одморним коњима како би у току ноћи одјахали што даље и даље ван домашаја Немањиних оклопника. Млади Растко је за то време поред лупања копита још једино чуо своје срце. Није чуо нити осетио ни кишу, ни блато, ни било какав разговор, само је мислио томекако да се што пре нађе иза великих капија манастира. Водила га је једна мисао коју ће песник Војислав Илић после много векова написати овако :

„Светлости ми душа хоће, а одмора слабе ноге,
клонуло је моје тело, уморне су моје ноге,
ал` је крепка воља моја, што ме ноћас вама води,
да посветим живот роду, отаџбини и слободи.“

Кад су после неколико дана брзог јахања успели да се домогну Грчке и на крају руског манастира Пантелејмона, Растку је лакнуло. Исте вечери, због страха да ће их Немањина потеря брзо стићи, Растко је положио монашки завет и одсекао део своје златно-плаве косе. То је касније предао вођи коњаника да понесе његовим родитељима као доказ да је жив и здрав, али да је сада други човек.

И тако је један принц положио завет сиромаштва, одрекао се свог материјалног блага које је имао и ступио на уски пут Бога. Када је укротио себе, онда му је све ишло од руке. Умилостивио је родитеље до те мере да су пожелели да му се приближе и да га следе на том путу (његов отац и он су започели оснивање јединог српског манастира на Светој гори Атон - Хиландар). Успео је да помири завађену браћу и да замоли и добије аутокефалност Српске православне цркве која траје до данас, и да у својој земљи оснива цркве, болнице и школе и просвећује и лечи свој народ и духовно и телесно. Када се упокојио у манастиру Трново у Бугарској, његов народ је био неизмерно тужан. Али после једног века његово тело је пренето у манастир Милешеву одакле ће наставити и даље да помаже свом народу. Долазиле су реке народа болесних и несрећних, прилазили његовом гробу и одлазили излечени и срећни бар на кратко.

То је сметало Турцима, који су у међувремену окупирали српске земље, и хтели су да униште његово тело спаљивањем на Врачару у Београду. И гле чуда, опет као у бајци, прах његовог спаљеног тела ветрови су разнели по читавој Војводини и долином Дунава, Саве, Дрине и Мораве. Сава је постао још ближи свом народу који га је толико волео. Могао је да му помаже свуда и на сваком месту! Било је довољно поменути његово име и помолите се за помоћ и чуда су се дешавала. Крава оздравила, кључ од куће смо пронашли, детету спала температура... И као што песник опет рече:

„Векови су прохујали од чудесне ове ноћи,
Векови су прохујали и многи ће јоште проћи.
Ал` то дете јоште живи, јер његова живи слава,
јер то дете беше Растко, син Немањин - Свети Сава.“

Марина Милојковић VI₂

О Светом Сави

Свети Сава, рођен као Растко Немањић, поседовао је све оно о чему су његови вршњаци маштали. Без обзира на висок положај својих родитеља, Растко се опредељује за љубав и оданост према Богу. Док су се остала деца весело играла и сањарила о наследству, Растко бира другачије вредности. Није било лако одрећи се свега познатог и заронити у духовни свет. Уместо да влада, пустио је Бога у своје срце пажљиво слушајући приче светогорских калуђера. Уместо круне, примио је ореол, а уместо богате трпезе, изабрао пост. Некада Растко, сада Свети Сава, светогорски монах, игуман Студенице, први српски архиепископ, помириатељ браће. Сваки човек данас зна Савину заслугу, а свака школа његово име слави песмом, чак и вековима након његове смрти. Такви људи, заправо, никад не умиру!

Нина Жунић VIII₄